

31.5.2021

Valtionhallinnon kehittämisosasto

Ilmoituskanavapalvelua valmisteleavan työryhmän kokous 6/2021

Aika 24.5.2021 klo 10.00–12.00

Paikka Teams -kokous

Osallistujat Markus Siltanen, finanssineuvos, puheenjohtaja, VM
Timo Moilanen, neuvotteleva virkamies, VM
Arja Terho, finanssineuvos, VM
Heli Iirola, neuvotteleva virkamies, VM
Sari Hosionaho, erityisasiantuntija, VM
Sarianne Palmula, neuvonantaja, UM
Jyrki Pennanen, tarkastuspäällikkö, SM
Samuli Bryggare, lakimies, Väylävirasto
Kimmo Helaskoski, erityisasiantuntija, Tuomioistuinvirasto
Ari Huvinen, turvallisuusjohtaja, Maanmittauslaitos
Ulla Järvelin, henkilöstölakimies, verohallinto
Olavi Voutilainen, asiantuntija, verohallinto
Hannu Kananen, sisäisen tarkastuksen päällikkö, Tulli
Arja Kaski-Nurmi, sisäisen tarkastuksen päällikkö, Valtiokonttori
Tuukka Lahkela, johtaja, Business Finland
Ylva Norrgård, lakimies, Häätäkeskuslaitos
Jani Oinonen, controller, Palkeet
Leena Storgårds, sisäinen tarkastaja, Tilastokeskus
Johan Strann, sisäinen tarkastaja, Maahanmuuttovirasto
Niina Toikka, yksikönpäällikkö, johtava juristi, Valtori
Maarit Tulokas, sotilaslakimies, Puolustusvoimat P
Klaus Krokfors, johtava tilintarkastaja, Valtiontalouden tarkastusvirasto
Mari Näätsaari, yksikönjohtaja, Valtiokonttori
Kaj Mustikkamäki, tietoturvajohdaja, Valtiokonttori
Heikki Korhonen, kehittämisspäällikkö, Valtiokonttori
Krista Seppälä, assistenttiharjoittelija, VM
Kati Orkola, hallitussihteeri, sihteeri, VM

1. Kokouksen avaus ja edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10.00 avaus ja toivotti kaikki tervetulleiksi työryhmän 6. kokoukseen.

Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin ilman muutoksia.

Puheenjohtaja kertoi, että Juha Keränen oikeusministeriöstä ei pääse tänään paikalle kokoukseen, joten hänen osuutensa jää pois asialistalta.

Muissa asioissa käsitellään Hannu Kanasen, Arja Kaski-Nurmen, Heli Irolan ja Leena Storgårdsin laatimaa luonnosta ilmoitusten käsittelyä koskevasta prosessikuvauksesta ja sisäisen tarkastuksen roolista tässä prosessissa.

2. Ilmoitusten käsittelyn asettamat käytännön vaatimukset ilmoituslupajärjestelmälle

Tämän jälkeen puheenjohtaja toivotti tervetulleeksi toimitusjohtaja Miikka Karimon Exse Oy:stä, joka kertoi ilmoitusten vastaanottamisen ja jatkotoimimennettelyiden asettamista käytännön vaatimuksista ilmoituslupajärjestelmälle.

Esityksessä tuotiin esille, että direktiiviin perustuva ilmoituskanavapalvelu on myös uusi asia palvelun toimittajille ja tuotekehittelyyn joudutaan panostamaan tulevaisuudessa.

Monissa organisaatioissa on jo entuudestaan ollut käytössä jonkinlainen menettely väärinkäytöksistä ilmoittamiseen. Näiden pohjalta voidaan todeta, että ilmoittamista koskevia käytäntöjä on monenlaisia. Samoin ilmoitukset saattavat sisällöltään koskea hyvin laajasti erilaisia asioita, ja ilmoittajat ovat taustaltaan hyvin moninaisia. Tavallisin tapa ilmoittaa väärinkäytöstilanteesta on kertoa asiasta suoraan esimiehelle tai esimiehen esimiehelle.

Direktiivillä asetetaan uudenlaisia edellytyksiä ilmoittamiselle ja vaatimuksia sitä ohjaaville menettelyille. Tämä on kuitenkin vain yksi monista tavoista ilmoittaa väärinkäytöksistä. Direktiivillä halutaan toisaalta kannustaa tekemään ilmoituksia ja toisaalta puuttua siihen, miksi nykyisin ei ehkä ilmoiteta väärinkäytöksistä.

Direktiivissä on hyvin kuvattu se, mistä pitää ilmoittaa ja minne. Ilmoituksen teon motiivi ei saa vaikuttaa suojelun saamiseen, mutta sillä voi olla vaikutusta ilmoituksen arviointiin. On hyvä huomioida, että osa ilmoituskanavan kautta tulevista ilmoituksista voi olla myös sellaisia, jotka eivät kuulu direktiivin soveltamisalaan. On syytä huomioida se, että ilmoitukset vaativat yleensä

lisäselvityksen pyytämistä, ja ilmoitettu asia on usein vain jäävuorenhuippu koko asiaan liittyvästä kokonaisuudesta.

On myös hyvä huomioida, että direktiivin asettamat vaatimukset ovat eri asia kuin itse ilmoituskanava. Ilmoitusten vastaanottokanavan tulee olla osa koko ilmoitusten käsittelyprosessia, jonka tulee puolestaan olla ilmoittajia ja asianosaisia suojeleva, tietoturvallinen ratkaisu ja toimintamalli. Direktiivi jättää organisaatiolle vapauden päättää, millaiset ilmoituskanavat se ottaa käyttöön.

Esityksen jälkeen käytiin keskustelua asian tiimoilta. Todettiin, että kokemusten perusteella yleisellä tasolla ilmoituksia tulee noin 10 / 1000 työntekijää kohden. Ilmoituskanavan olemassa olosta tiedottaminen myös vaikuttaa ilmoitusten tekemiseen organisaatioissa. Se taho, joka selvittää ilmoituksen sisältöä, ei lähtökohtaisesti saisi olla sama taho, joka päättää jatkotoimista. Tämä ohje ei kuitenkaan välttämättä toimi suoraan valtionhallinnon viranomaisissa, sillä toimivalta- ja vastuukysymykset on usein ratkaistu laintasolla.

Keskustelussa tuotiin myös esille, että anonyymien ilmoittamisen sijaan tulisi painottaa ilmoittamisen luottamuksellisuutta ja huolehtia tiedon eheyden turvaamisesta kokonaisvaltaisella ilmoitusten käsittelyprosessin suunnittelulla.

Todettiin, että Miikka Karimon laatiman esitysmateriaalin saa viedä osaksi julkista kokousmateriaalia.

3. Valtiokonttorin tilannekatsaus

Mari Näätsaari Valtiokonttorista kertoi tämänhetkisestä ilmoituskanavajärjestelmän hankintaa koskevasta tilanteesta.

Hankinnan kohteen määrittely ja vaatimusmäärittely on aloitettu yhteistyössä Hanselin kanssa. Tuve-organisaatioiden kanssa ollaan käyty erillinen keskustelu ilmoituskanavapalvelun toteutuksesta heidän osaltaan. Keskustelussa päädyttiin selvittämään mahdollisuutta hyödyntää eTuvea yhteisen ilmoituskanavapalvelun käytössä.

Tällä hetkellä kilpailutuksen toteutuksen kannalta olisi tärkeää saada tietoon käyttäjäorganisaatioiden määrä. Erityisesti oikeushallinnon osalta olisi hyvä selvittää, kuinka organisaatiomäärä tältä osin lasketaan.

Ilmoituskanavapalvelun hankinnan valmistelua jatketaan tiukalla aikataululla Hanselin kanssa. Tietopyyntö hinnoittelumallista ja käyttöönottoprosessin

aikataulusta sekä käytettävissä olevista resursseista on lähetetty mahdollisille palvelun toimittajille.

Tilannekatsauksen jälkeen käydyssä keskustelussa nostettiin esille huoli aikataulusta, ja sen pohjalta tarpeesta laatia varasuunnitelma ilmoituskanavan toteutukselle. Todettiin, että seuraavassa kokouksessa tiedetään todennäköisesti jo enemmän tulevasta aikataulusta. Järjestelmäpalveluntoimittajan kanssa pyritään sopimaan niin, että käyttöönotto onnistuu asetetussa aikataulussa.

Todettiin, että seuraavassa kokouksessa myös eTuvea koskeva linjausratkaisu on todennäköisesti vahvistettavissa.

Todettiin, että aikataulun osalta ei riitä pelkän teknisen järjestelmän käyttöönoton varmistaminen, vaan pitää huolehtia ilmoittamista koskevan kokonaisprosessin valmistelusta jo ennakkoon. Ehdotettiin, että virastot voisivat tältä osin toimia myös yhteistyössä niiltä osin kuin se on mahdollista (esim. koulutusmateriaalien laadinta, komponentit ilmoitus- ja käsittelypolitiikkaan jne.). Tästä voitaisiin tehdä myös jonkinlainen kirjaus loppuraporttiin.

4. Loppuraportin käsittely

Kati Orkolan ja Heikki Korhosen johdolla käsiteltiin loppuraporttiluonnosta, ja esitetyt huomiot lisättiin suoraan loppuraporttipohjaan.

5. Muut asiat

Kokouksen loppuksi käsiteltiin luonnosta ilmoituskanavan prosessikuvauksesta ja sisäisen tarkastuksen roolista tässä prosessissa.

Todettiin, että laadittu luonnos prosessista on hyvä perusta loppuraporttiin otettavalle prosessikaaviolle ja sen sisällön kuvaamiselle. Puheenjohtaja pyysi prosessikuvauksen valmistelijoita laatimaan esityksen pohjalta osion loppuraporttiin ja kaaviota selittävän tekstiosuuden. Todettiin, että loppuraportissa esitettävä prosessikaavio on esimerkinomainen, eikä sillä ole velvoittavaa vaikutusta virastoille.

Todettiin, että kahdessa viimeisessä kokouksessa käsitellään loppuraporttia. Muita asioita ei nostettu esille.

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12.03.

Seuraava kokous pidetään maanantaina 7.6.2021 klo 10.00–12.00.

Liitteet / Miikka Karimo, EXSE Oy: Ilmoituskanavan ja toimintamallin valinta, 25.5.2021
Whistleblowe-ilmoituskanava, Valtiokonttorin tilannekatsaus, 24.5.2021